

„მწვანე“ ეკონომიკა - მიზნები და უპირატესობები

რეზიუმე

რატომ საუბრობენ მეცნიერები მთელ მსოფლიოში მწვანე ეკონომიკაზე გადასვლის მნიშვნელობასა და აუცილებლობაზე, მაშინ, როცა გარკვეული ფირმების წარმომადგენლებს ნაკლებად ანუხებთ ეს საკითხები? ამ კითხვაზე პასუხის გასაცემად უპირველეს ყოვლისა, უნდა გავერკვეთ რას წარმომადგენს აღნიშნული კონცეფცია და გავაანალიზოთ მისი მნიშვნელობა, მიზნები და უპირატესობები.

„მწვანე“ ეკონომიკის კონცეფცია მჭიდროდ უკავშირდება მდგრად განვითარებას. გლობალური გამოწვევების ფონზე, როგორცაა კლიმატის ცვლილება და მიმდინარე გლობალური ეკონომიკური კრიზისი, გამოიკვეთა ეკონომიკური განვითარების ისეთი ახლებურად აღქმის საჭიროება, რაც ყველასათვის სარგებლის მომტანი იქნება. ამ თვალსაზრისით მდგრადი განვითარება, ანუ დაბალანსებული პროგრესის მიღწევა ეკონომიკურ, სოციალურ და გარემოსდაცვით სფეროებში თანადროულად, - სულ უფრო დიდ მნიშვნელობას იძენს. ეკონომიკური ზრდის ახალმა შესაძლებლობებმა, რომელიც ამ ახალმა გარემოებებმა შექმნა, საფუძველი დაუდო მწვანე ეკონომიკის კონცეფციას. ეს კონცეფცია გულისხმობს ისეთ მომგებიან სამენარმეო საქმიანობას, რომელიც იმავდროულად ხელს შეუწყობს გარემოსდაცვითი გამოწვევების დაძლევას.

საკვანძო სიტყვები: მწვანე ეკონომიკა, მდგრადი განვითარება, ბუნებრივი გარემო, რესურსების შეზღუდულობა, ეკოლოგიური უსაფრთხოება.

მადონა გელაშვილი
ეკონომიკის დოქტორი, სსუ-ის
ასოცირებული პროფესორი

„GREEN“ ECONOMY - GOALS AND ADVANTAGES

Madona Gelashvili
Academic Doctor of Economy,
Associated Professor Sokhumi State University

SUMMARY

Sustainable development is the system of the development of the society which taking into account the economic development of the society and interests of environmental protection provides with the well-being of the human, increase of the quality of life and right of future generations to use with reversible quantitative and quality changes with maximally protected natural resources and environment.

The sustainable development means such kind of form of economic growth, which provides the well-being of the society with short, medium and, which is most important long term time. It is based on the principle according to which the demands of today should be satisfied so that it shouldn't make any danger for the future generations. The sustainable development means creation of the terms for

the long-term economic development taking into account maximal issued of the environmental protection. With sustainable development is in tight connection the conception of "Green Economy", which was implemented in the frame of the plan of strategic development of the country. The conception of "Green" economy – is new vector of sustainable development. In particular "Green" is economy which not only will rise the well-being of humans and approves the social justice, but also decreases the human risks and deficit of ecological resources. Georgia recognizes the environmental protection, as integral part of human rights. Exactly for this issue the government of Georgia set up as most important priority environmental protection and issues of the management of natural resources. Use of biological resources with such way and speed which will not cause decrease of the biological diversity and will maintain taking into account needs of the future generations.

Keywords: green economy, sustainable development, natural environment, limited resources, ecological safety.

მწვანე ეკონომიკა არის მიმართულება ეკონომიკურ მეცნიერებაში, რომელიც ჩამოყალიბდა ბოლო სამი ათწლეულის განმავლობაში და რომლის ფარგლებშიც მიჩნეულია, რომ ეკონომიკა არის ბუნებრივ გარემოზე დამოკიდებული კომპონენტი, რომელშიც ის არსებობს და არის მისი შემადგენელი. მწვანე ეკონომიკის კონცეფცია მოიცავს ეკონომიკურ მეცნიერებასა და ფილოსოფიაში არსებული სხვადასხვა მიმართულების იდეებს,

როგორცაა ფემინისტური ეკონომიკა, პოსტმოდერნიზმი, ეკოლოგიური ეკონომიკა, გარემოს ეკონომიკა, ანტიგლობალიზმი, საერთაშორისო ურთიერთობების თეორია და ა.შ.

მწვანე ეკონომიკის თეორია ემყარება სამ ძირითად აქსიომას:

✓ შეუძლებელია გავლენის სფეროს უსასრულოდ გაფართოება შეზღუდულ სივრცეში;

- ✓ შეუძლებელია უსაზღვროდ მზარდი მოთხოვნის დაკმაყოფილება შეზღუდული რესურსების პირობებში;
- ✓ ყველაფერი დედამიწის ზედაპირზე ურთიერთკავშირით.

აღნიშნული კონცეფციის განსაზღვრა და გაგება სხვადასხვა კონტექსტში სხვადასხვაგვარად შეიძლება. მიუხედავად მრავალი განსაზღვრებისა, მწვანე ეკონომიკის ზოგადი განმარტება გულისხმობს, რომ ეკონომიკის გამწვანება შეიძლება გახდეს მდგრადი განვითარებისა და სიღარიბის აღმოფხვრის მექანიზმი.

„მწვანე ეკონომიკასთან“ დაკავშირებული ტერმინები და განსაზღვრებები არის სულ მცირე

ორი სახის: ტერმინები, რომლებიც განსაზღვრავენ პროცესს („ეკონომიკის გამწვანება“, „მწვანე ზრდა“) და ტერმინები, რომლებიც დაკავშირებულია შედეგთან („მწვანე ეკონომიკა“). გაეროს გარემოს დაცვის პროგრამა მწვანე ეკონომიკას ფართო ეკონომიკურ, სოციალურ და გარემოსდაცვის დღის წესრიგში შემდეგნაირად განსაზღვრავს: „მწვანე ეკონომიკის შედეგია ადამიანის გაუმჯობესებული კეთილდღეობა და სოციალური თანასწორობა, რომელიც აგრეთვე მნიშვნელოვნად ამცირებს გარემოსდაცვით რისკებს და ეკოლოგიურ დეფიციტს“. უფრო ეკონომიკური მიდგომა მოცემული გაეროს გარემოს დაცვის პროგრამულ დოკუმენტში, რომელშიც აღნიშნულია, რომ უახლოესი მომავლის გათვალისწინებით მწვანე ეკონომიკას შეუძლია ბუნებრივი და ფინანსური კაპიტალის უფრო ეფექტურად და ოპტიმალურად გამოყენება.

„მწვანე ეკონომიკის“ კონცეფცია, შექმნილია სწორედ იმისთვის, რომ უზრუნველყოს ჰარმონიზაცია სამ კომპონენტს შორის - სოციალური, ბუნებრივი, ეკონომიკური. და ეს მისაღებია ყველა ჯგუფის ქვეყნებისათვის - განვითარებული, განვითარებადი და დაბალ განვითარებული ქვეყნები. „მწვანე ეკონომიკის“ კონცეფციის მომხრეები მიიჩნევენ, რომ არსებული ეკონომიკური სისტემა, ე.წ. „ყავისფერი ეკონომიკა“ არასრულყოფილია. მიუხედავად იმისა, რომ მან გარკვეული შედეგი

გამოიღო ზოგადად ადამიანების და განსაკუთრებით მისი ცალკეული ჯგუფების ცხოვრების დონის გაუმჯობესებაში, ამ სისტემის ფუნქციონირების უარყოფითი შედეგები სახეზეა: ეს არის ეკოლოგიური პრობლემები (კლიმატის ცვლილება, გაუდაბნობა, ბიომრავალფეროვნების დაკარგვა); ბუნებრივი კაპიტალის ამონღრვა; სიღარიბე; მტკნარი წყლის, საკვების, ენერჯის დეფიციტი; ხალხისა და ქვეყნების უთანასწორობა. ეს ყველაფერი საფრთხეს უქმნის დღევანდელ და მომავალ თაობებს.

მწვანე ეკონომიკის მომხრეები აკრიტიკებენ ნეოკლასიკურ სკოლას იმის გამო, რომ მის ფარგლებში ბუნებრივი და სოციალური ფაქტორები, როგორც წესი, განიხილება როგორც ექსტერნალიები (გარე ეფექტები); საუკეთესო შემთხვევაში, ისინი ითვლება როგორც ფიქსირებული მაჩვენებელი და არ არის გაანალიზებული დინამიკაში. 1934 წელს, ჩვეულებრივი (6-10 წლამდე) მშპ-ს კონცეფციის ავტორმა - სიმონ კუზნეცმა, ამერიკელ სენატორებთან საუბრისას, განაცხადა: „ერის კეთილდღეობა არ შეიძლება ადეკვატურად შეფასდეს ეროვნული შემოსავლით“. ფაქტობრივად მშპ არის შედარებითი კეთილდღეობის საზომი, სოციალური ხარჯების და მით უმეტეს, გარემოზე ზემოქმედების გათვალისწინების გარეშე. თუმცა, ნეოკლასიკურმა თეორიამ ეკონომიკური კეთილდღეობის გაზომვა სწორედ მშპ-ზე დაყრდნობით განახორციელა. გარემოზე ზემოქმედება მხოლოდ ათწლეულების შემდეგ იქნა გათვალისწინებული. მე-20 საუკუნის მეორე ნახევარში ეკონომისტებმა დაიწყეს მასზე საუბარი, როგორც მთავარ აქტივზე, რომელიც წარმოშობს სიმდიდრეს, მაგრამ მშპ-ში გათვალისწინებულია როგორც უცვლელი რეალობა. შემდეგ გაჩნდა ტერმინი „ბუნებრივი კაპიტალი“ - კაპიტალი, რომელიც ფაქტობრივად არ ექვემდებარება ამორტიზაციას. მხოლოდ 1970-იან წლებში გაკეთდა პირველი მცდელობები ბუნებაზე მიყენებული ზიანის შესაფასებლად, რის შემდეგაც ბუნებას მიყენებული კატასტროფული ზიანი სრულად ხელშესახები გახდა. ეკონომიკური თანამშრომლობისა და განვითარების ორ-

განიზაციის (OECD) პროგნოზები აჩვენებს, რომ წარმოებისა და მოხმარების ამჟამინდელი მეთოდებით, 2050 წლისთვის 21-ე საუკუნის დასაწყისთან შედარებით, მსოფლიო დაკარგავს ფლორა და ფაუნის ორ მესამედს (61-დან 72%-მდე), ხოლო ბუნებრივი ტერიტორიების 7,5 მილიონი კვ. კმ. შეუქცევადად დაზიანდება.

ენერჯის ყველაზე გავრცელებული ალტერნატიული წყაროებია ჰიდროენერჯეტიკა და ბირთვული ენერჯია. მაგრამ შეუძლებელია მათ ცალსახად ეკოლოგიურად უსაფრთხო უწოდოთ. ბარის ელექტროსადგურებს არ სჭირდებათ საწვავი, არ აბინძურებენ ატმოსფეროს მავნე გამონაბოლქვით, მაგრამ ემუქრებიან ბუნებრივი ბალანსის დარღვევას. ელექტროსადგურების მთავარი პრობლემა კი ბირთვული ნარჩენებია. მის გადასაჭრელად იქმნება უნარჩენო ელექტროსადგურები, რომლებიც მუშაობენ თერმობირთვული შერწყმის საფუძველზე. ქარის ელექტროსადგურები და მზის პანელები მიიჩნევა ეკოლოგიურად ყველაზე უსაფრთხოდ. თუმცა, არსებობს მოსაზრება, რომ თავად მზის პანელების წარმოების პროცესი არ არის ეკოლოგიურად საკმაოდ უსაფრთხო. კაცობრიობის გადარჩენა და განვითარება მოითხოვს გადასვლას „მწვანე ეკონომიკაზე“ - ეს არის ეკონომიკური საქმიანობის სისტემა, რომელიც დაკავშირებულია საქონლისა და მომსახურების წარმოებასთან, განაწილებასთან და მოხმარებასთან, რაც ინვესტს ადამიანების კეთილდღეობის გაუმჯობესებას გრძელვადიან პერსპექტივაში და არ დააყენებს მომავალ თაობებს მნიშვნელოვანი ეკოლოგიური კატასტროფებისა ეკოლოგიური დეფიციტის წინაშე. თუ ჩვენი ცხოვრების წესს საფრთხე ემუქრება, ჩვენ უნდა ვუპასუხოთ ადაპტაციით. მეცნიერები თანხმდებიან, რომ კლიმატის ცვლილების წინააღმდეგ საბრძოლველად, გვჭირდება ენერჯეტიკული რევოლუცია, სრულფასოვანი ცვლილებები. ეკონომისტები ასევე თანხმდებიან, რომ ამჟამად ენერჯის ზრდის თვალსაზრისით მნიშვნელოვანია

განახლებადი ენერჯის წარმოება. სწორედ ამ ინდუსტრიაში უკვე იქმნება მომავლის სამუშაო ადგილები, სადაც ხდება ტექნოლოგიური ინოვაციების შექმნა, რომელიც გამოიწვევს ეკონომიკური ტრანსფორმაციის ახალ ეპოქას.

ბიზნეს გარემოში მწვანე ეკონომიკის კონცეფცია ყურადღების ცენტრშია. ფინანსური ფონდები, ვენჩურული კაპიტალისტები, მონინავე მთავრობები, ბიზნესმენები და მომხმარებლები უკვე ამზენებენ მწვანე ეკონომიკას. ენერჯეტიკურ ტექნოლოგიებსა და ბუნებრივ ინფრასტრუქტურაში ინვესტიციები იძლევა ადეკვატურ შემოსავალს.

ყურადღების ღირსია თუ რა ინტენსივობით ახდენს დანია ინვესტირებას მწვანე ზრდაში. 1980 წლიდან მშპ გაიზარდა 78%-ით ენერჯის მოხმარების მხოლოდ მინიმალური ზრდით. პოლონეთმა თავისი ეკონომიკური ბუმის პერიოდში, მოახერხა მავნე ნარჩენების მესამედით შემცირება ბოლო 20 წლის განმავლობაში. დღეს, მწვანე ტექნოლოგიების სექტორის ევროპული კომპანიები სარგებლობენ მნიშვნელოვანი პიონერული უპირატესობებით: ისინი შეადგენენ მსოფლიოს მზარდი მწვანე ტექნოლოგიების ბაზრის მესამედს.

მწვანე ეკონომიკის სტიმულირების გზაზე ლიდერია სამხრეთ კორეა, რომელმაც მწვანე ზრდა ეროვნულ სტრატეგიად აღიარა. OECD-ის მონაცემებით, სამხრეთ კორეის ინვესტიციებმა აღნიშნულ სფეროში 9,3 მილიარდი ევრო შეადგინა. ისინი წავიდნენ ტრანსპორტის „მწვანე“ გზების, მტკნარი წყლის ალტერნატიული წყაროების, ნარჩენების დამუშავების ტექნოლოგიების შემუშავების გზით. კორეის რესპუბლიკა იყო პირველი ქვეყანა, რომელმაც გამოაცხადა „მწვანე“ ზრდის კონცეფციის, როგორც ეროვნული სტრატეგიის განხორციელება. ეს სტრატეგია ფოკუსირებულია სამ ელემენტზე: მრეწველობა, ენერჯია და ინვესტიცია. სტრატეგია მიზნად ისახავს პროდუქტიული ეკონომიკური აქტივობის

მასშტაბის შენარჩუნებას ენერჯისა და სხვა რესურსების გამოყენების მინიმიზაციით; გარემოზე ზეწოლის მინიმიზაციის შემცირება ყველა ენერჯისა და რესურსის გამოყენებისას და ზომების მიღება, რათა ინვესტიციები გარემოს დაცვისა და ეკონომიკური ზრდის მამოძრავებლად იქცეს.

შვედეთი 20-30-იანი წლებისთვის ნავთობის, ქვანახშირისა და გაზის ეტაპობრივად შეწყვეტას და განახლებად ენერჯიაზე გადასვლას გეგმავს. ბრაზილია გეგმავს ტრანსპორტის 80% გადაიყვანოს შაქრის ლერწმიდან ბიოსანვავზე. ტაივანი აქტიურად ნერგავს მზის პანელებს. ქვეყნები იბრძვიან ნათელი მომავლისთვის, იყენებენ რა ყველა შესაძლებლობას და მხარს უჭერენ მათ, ვინც წარმატებულ მცდელობებს ახორციელებენ ეკონომიკის გამწვანებისკენ. მაგალითად, Newton-ის ელექტრო სატვირთო მანქანები, რომლებიც აშშ-ის არმიას ემსახურება, წარმოადგენს Smith Electric-ის ადაპტირებულ ელექტროსატვირთო მანქანებს, რომლებიც თავდაპირველად ინარმოებოდა შიდასაქალაქთაშორისო სატრანსპორტო გადაზიდვებისათვის და მიაღწია მნიშვნელოვან წარმატებას ამ საქმეში მიიღო რა 32 მილიონი დოლარის გრანტი მთავრობისგან. მნიშვნელოვანი დახმარება განახორციელეს საერთაშორისო ორგანიზაციებმაც. აზიისა და წყნარი ოკეანის ეკონომიკურმა და სოციალურმა კომისიამ (ESCAP), რომლის წევრები პოსტსაბჭოთა სივრცის ქვეყნებიდან არიან სომხეთი, აზერბაიჯანი, საქართველო, ყაზახეთი, ყირგიზეთი, რუსეთი, ტაჯიკეთი, უზბეკეთი და თურქმენეთი, დიდი როლი ითამაშა „მწვანე ეკონომიკის“ კონცეფციის პოპულარიზაციაში. ESCAP-ის ინიციატივით 2005 წელს მიღებულ იქნა მწვანე ზრდის სტრატეგია, რომელიც თავდაპირველად მოიცავდა ოთხ პრიორიტეტულ სფეროს:

✓ მოხმარებისა და წარმოების რაციონალური მოდლები;

✓ საწარმოებისა და ბაზრების „გამწვანება“;

✓ მდგრადი ინფრასტრუქტურა და „მწვანე“ საგადასახადო და საბიუჯეტო რეფორმები.

შემდგომში დაემატა კიდევ ორი მიმართულება :

- ინვესტიცია ბუნებრივ კაპიტალში;
- ეკოლოგიური ეფექტიანობის მაჩვენებლები.

„მწვანე ეკონომიკაზე“ გადასვლისთვის შემოთავაზებულია ინსტრუმენტების ფართო სპექტრი:

✓ მდგრადი განვითარების პრინციპებთან შესაბამისი ფასები, მათ შორის არაეფექტური სუბსიდიების აღმოფხვრა, ბუნებრივი რესურსების შეფასება ფულადი თვალსაზრისით და გადასახადების დაწესება იმ ნივთებზე, რომლებიც აზიანებენ გარემოს;

✓ სახელმწიფო შესყიდვების პოლიტიკა, რომელიც ხელს უწყობს ეკოლოგიურად სუფთა პროდუქტების წარმოებას და მდგრადი წარმოების მეთოდების გამოყენებას;

✓ „გარემოსდაცვითი“ დაბეგვრის სისტემების რეფორმირება, რაც გულისხმობს აქცენტის გადატანას შრომის გადასახადიდან დაბინძურების გადასახადებზე;

✓ გაზრდილი სახელმწიფო ინვესტიციები მდგრად ინფრასტრუქტურაში (მათ შორის საზოგადოებრივი

ტრანსპორტი, განახლებადი ენერჯია, ენერგოეფექტური შენობები) და ბუნებრივი კაპიტალი აღდგენის, შენარჩუნებისა და სადაც შესაძლებელია, ბუნებრივი კაპიტალის გაზრდის მიზნით;

✓ ეკოლოგიურად სუფთა ტექნოლოგიების შექმნასთან დაკავშირებული კვლევებისა და განვითარების მიზნობრივი სახელმწიფო მხარდაჭერა;

✓ სოციალური სტრატეგიები, რომლებიც შექმნილია სოციალურ მიზნებსა და არსებულ ან შემოთავაზებულ ეკონომიკურ სტრატეგიებს შორის შესაბამისობის უზრუნველსაყოფად.

მწვანე ეკონომიკები გვთავაზობენ ტობინის გადასახადის 1% ყველა საერთაშორისო სავაჭრო ტრანზაქციაზე, რათა შეგროვილი თანხები ღარიბი ქვეყნებისკენ მიმართონ, რათა შეანელონ მზარდი დიფერენცია განვითარებულ და არც თუ ისე განვითარებულ ქვეყნებს შორის. გარდა ამისა, შემოთავაზებულია კატეგორიის „ბუნებრივი კაპიტალი“ (Natural capital) გამოყენება კატეგორიის „ბუნებრივი რესურსების“ ნაცვლად, რაც მიუთითებს ბუნების პასიურ როლზე ეკონომიკაში. უაღრესად მნიშვნელოვანია საერთაშორისო თანამშრომლობა ისეთ სფეროებში, როგორცაა სუფთა ტექნოლოგიების განვითარება და გავრცელება, როგორცაა CO2-ის დაჭერისა და დაკონსერვების ტექნოლოგიები, განახლებადი ენერჯის წყაროების გამოყენების ტექნოლოგიები ან ეკოლოგიურად სუფთა კომპიუტერული ტექნოლოგიები. ენერგოეფექტურობა, ასევე გარემოსდაცვითი საქონლისა და მომსახურების საერთაშორისო ბაზრის შემდგომი განვითარება. კრიზისების თავიდან აცილება. გარემოს დაცვა და ადამიანთა ცხოვრების დონის გაუმჯობესება შეიძლება მიღწეული იქნას ეკონომიკის გამწვანებისა და სხვადასხვა სფეროსთან აქტიური დაკავშირებით. მაგალითად, კინოში კომპიუტერული გრაფიკის გამოყენებამ გააუქმა მანქანების განადგურება და ტონობით საწვავის აფეთქება გადაღების დროს, ვინაიდან დღეს ამ ყველაფრის ვირტუალური მოდულაციაა შესაძლებელი. ენერგოეფექტური შენობების „მწვანე“ მშენებლობა პოპულარობას იძენს. 200 000 ბინის „მწვანე“ მოდერნიზაციამ შექმნა 25 000 ახალი სამუშაო ადგილი და შეინარჩუნა 116 000 ძველი. მწვანე სამუშაო ადგილები სულ უფრო სწრაფი ტემპით იქმნება. საერთო ჯამში, მსოფლიოში ახლა 2,3 მილიონი ასეთი სამუშაო ადგილია. კერძოდ, ქარის ენერჯია უზრუნველყოფს დაახლოებით 300 ათასი ადამიანის დასაქმებას, მზის ენერჯია - 600 ათასის, ბიოსანვავის წარმოების ინდუსტრია - 1 მილიონ 250 ათასზე მეტს. მთლიანობაში, დაახლოებით 8 მილიონი ადამიანია დასაქმებული. ეკონომიკის სექტორი დაახლოებით მსოფლიოში წარმოებული ფოლადის 40% და ალუმინის 25% აწარმოებს წარჩენების გადამუშავებით, რაც შესაძლებელს ხდის დასაქმდეს დაახლოებით 250 000 ადამიანი.

მწვანე ეკონომიკის კიდევ ერთი მიმართულებაა ნაგვის კონტროლი, რომელიც ასევე სახელმწიფო დონის ამოცანაა. რამდენიმე წლის წინ ჩინეთის ყველაზე დიდი პოლიეთილენის ჩანთების ქარხანა დაიხურა. მასში ოცი ათასი ადამიანი იყო დასაქმებული. ჩინელები ყოვე-

ლდღიურად სამ მილიარდამდე პოლიეთილენის ჩანთას იყენებდნენ. ამიტომ მთავრობა იძულებული გახდა დაეხურა ქარხანა ეკოლოგიური კატასტროფის თავიდან ასაცილებლად. ჟოუ შენგსიანმა თქვა: "ეკონომიკური განვითარების მიზნების განხორციელებასთან ერთად, ჩინეთი ყველაზე მეტად ზრუნავს თავისი 1,3 მილიარდი ადამიანისთვის სუფთა სასმელი წყლით მიწოდებაზე, სუფთა ჰაერით, უსაფრთხო საკვებითა და ბუნებრივი სილამაზით უზრუნველყოფაზე". ევროკავშირმა აკრძალა არარეციკლირებადი პლასტიკური პარკების წარმოება და ბიოჩანთებით ჩაანაცვლა ის. ერთხელ ლონდონში მყოფ ტურისტს სურდა საუზმეზე რამდენიმე იოგურტი ეყიდა და ამანათი სთხოვა. ამ დროს რიგში სიჩუმე სუფევდა და გამყიდველმა, რომელმაც თვალებით გაზომა, პაკეტი გაყიდა. ხალხი იქ თითქმის გამონაკლისის გარეშე მიდის თავისი ეკო-ჩანთებით. სხვათა შორის, იმისათვის, რომ შეუერთდეთ ამ გლობალურ მწვანე ეკონომიკის სქემას, არ გვჭირდება ჩვენი ცხოვრების რადიკალურად შეცვლა. უბრალოდ შესაძლებელია პირველი ნაბიჯები გადავდგათ თუნდაც ენერჯო დამზოგავი ნათურების შექმნით და უმარტივესად - პოლიეთილენის პარკებზე უარის თქმით. ჩვენი პლანეტა ერთია და მისი თითოეული მოსახლის ამოცანაა დაიცვას იგი, როგორც უნიკალური და საერთო პლანეტა.

საქართველოს განვითარების წინაშე არსებული გამოწვევებიდან ერთ-ერთ მნიშვნელოვან საკითხს წარმოადგენს სწორედ ინკლუზიური და მწვანე ზრდის პოტენციალის ამოქმედება ქვეყანაში, რომელიც უზადაა დაჯილდოვებული კულტურული, ადამიანური და ბუნებრივი რესურსებით, და რომელიც, ინოვაციებით გაძლიერების შემთხვევაში, შეიძლება გახდეს მწვანე ეკონომიკის რეგიონალური ცენტრი. მწვანე ზრდა საქართველოსთვის ნიშნავს მისი მდიდარი ბუნებრივი, კულტურული და ადამიანური კაპიტალის გახსნას ახალი

ბიზნეს-შესაძლებლობებისთვის, რომლებიც ეკონომიკური ზრდისა და განვითარების მამოძრავებელ ძალას წარმოადგენენ და იმავდროულად უზრუნველყოფს, რომ ეს აქტივები არ შეწყვეტენ იმ რესურსებისა და მომსახურების მონოდებას, რასაც ემყარება ჩვენი კეთილდღეობა.

მწვანე ზრდის ინიციატივა წარმოადგენს შემდგომ ნაბიჯს მდგრადი ეკონომიკური განვითარების გზაზე, რაც ხელს უწყობს როგორც ეკონომიკურ ზრდას და სიღარიბესთან ბრძოლას, ასევე გლობალური საზოგადოებრივი სიკეთეების დაცვას. მისი განხორციელება მოხდება არსებული ეკონომიკური პოლიტიკის ჩარჩოებში, რომელიც ითვალისწინებს კერძო სექტორზე ორიენტირებულ პოლიტიკას, არა-პროტექციონისტული საერთაშორისო ვაჭრობის პოლიტიკასა და არა-დისკრიმინაციულ მიდგომას. მწვანე ზრდის განხორციელება უნდა მოხდეს არსებული სახელმწიფო პროგრამებსა და პოლიტიკის ჩარჩოებში. მწვანე ეკონომიკა მიჩნეულია ეკონომიკური თეორიის იმ კომპონენტად, სადაც იგი ეკოსისტემის ნაწილად მოიაზრება. მწვანე ეკონომიკა სახელმწიფო და კერძო სექტორს ერთმანეთისაგან არ მიჯნავს. იგი ცდილობს მოძებნოს ეკონომიკური გადაწყვეტილების პოზიტიური ალტერნატივა. საქართველოს მთავრობის როლი ამ პროცესში არის არა მარტო როგორც მარეგულირებელი ან დონორი, არამედ როგორც ამ პროცესების ლიდერი.

საქართველოს 2020 წლის სოციალურ ეკონომიკური განვითარების სტრატეგიაში ავტორები მნიშვნელოვან ცვლილებებს გეგმავდნენ, აქედან ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი საკითხი სწორედ "ინოვაციისა და ტექნოლოგიური დონის განვითარების პოლიტიკას - მწვანე ეკონომიკას" ეხებოდა. ინოვაციებისა და თანამედროვე ტექნოლოგიების განვითარების მიზნით, საქართველოს მთავრობამ უნდა ნაახალისოს ისეთი პირდაპირი უცხო-

ური ინვესტიციების შემოღინება, რომელთა მთავარი ამოცანაა მონივრულ ტექნოლოგიების შემოტანა-დანერგვა, განსაკუთრებით, გარემოს დაცვაზე ორიენტირებული რესურსდამზოგავი ტექნოლოგიების დანერგვა და მწვანე ეკონომიკის განვითარება იქნება. ეს საკითხები აქტუალური იყო ჯერ კიდევ წინა ხელისუფლების დროს, როცა 2010 წელს საქართველოს ეკონომიკური განვითარების სამინისტროში განხორციელებული რეფორმის შედეგად შეიქმნა ეკონომიკისა და მდგრადი განვითარების სამინისტრო. ხოლო 2010 წლის ოქტომბერში ამავე სამინისტროში შეიქმნა მდგრადი განვითარების დეპარტამენტი. მოცემული დეპარტამენტის ძირითადი ფუნქციები იყო: 1. მდგრადი განვითარების სფეროში პოლიტიკისა და პროგრამების შემუშავებისა და განხორციელების ღონისძიებების ხელმძღვანელობა და ხელშეწყობა; 2. კერძო სექტორის ინფორმირებულობის დონის ამაღლება მწვანე ბიზნეს-შესაძლებლობებთან დაკავშირებით; 3. თანამშრომლობა საერთაშორისო ორგანიზაციებთან და პარტნიორთა ქსელის შექმნა სახელმწიფო სააგენტოებს, ბიზნეს-ასოციაციებს, სამინისტროებს, არასამთავრობო ორგანიზაციებს და სხვა ერთეულებს შორის.

საქართველო ამჟამად რამდენიმე მრავალმხრივი გარემოსდაცვითი ხელშეკრულების და მათი ოქმების მონაწილეა, მათ შორისაა: გაერთიანებული ერების ჩარჩო კონვენცია კლიმატის ცვლილების შესახებ (UNFCCC), გაერთიანებული ერების 13 ორგანიზაციის კონვენცია გაუდაბნობასთან ბრძოლის შესახებ (UNCCD) და ბიომრავალფეროვნების დაცვის კონვენცია. ამ შეთანხმებების ზოგიერთი დებულება აისახა ეროვნულ კანონმდებლობაშიც.

GGND-ს (გლობალური მწვანე ახალი შეთანხმება, - გაერთიანებული ერების გარემოსდაცვის პროგრამა) ანალიზი გვიჩვენებს, რომ ენერგო-ეფექტური შენობები, მდგრადი ენერგეტიკა, მდგრადი ტრანსპორტი, სოფლის მეურნეობა და მტკნარი წყალი წარმოადგენენ იმ სექტორებს, რომლებიც განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ეკონომიკური, დასაქმების და გარემოსდაცვითი თვალსაზრისით - და შეუძლია შედეგად მოგვცეს სწრაფი წარმატება საქართველოში. რამდენადაც ეს სტრატეგია საქართველოში მიმართულია სწრაფ და პრაქტიკულ შედეგებზე ჩვენ გავითვალისწინებთ ზემოთაღნიშნულ სექტორებს (მტკნარი წლის გარდა), მაგრამ ასევე დავამატებთ ტურიზმსა და რესურსების ეფექტურ გამოყენება / ნარჩენების მართვას.

„მწვანე დღის წესრიგთან“ დაკავშირებით უცხოელ დონორებთან თანამშრომლობის დიდი ნაწილი დახმარების ხასიათს ატარებს. ამ დახმარების სტრუქტურა მოტივირებულია როგორც დონორის ისე ბენეფიციარის დღის წესრიგით, ასეთ შემთხვევაში გარემოს დაცვა არ წარმოადგენს პრიორიტეტს. და მაინც, განხორციელდა ძალიან ბევრი გარემოსდაცვითი პროექტი, ზოგიერთი მათგანი მიმდინარეა და ზოგიერთიც დაგეგმილი.

საერთაშორისო დონორი ორგანიზაციების ინტერესი საქართველოში არსებული გარემოსდაცვითი პრობლემების მიმართ შესამჩნევად პოზიტიური ზეგავლენის

მქონეა, აქვე უნდა აღინიშნოს, რომ სექტორის მიმართ დაბალი ინტერესის პირობებში, ეს გავლენა კიდევ უფრო მნიშვნელოვანი გახდა. 90-იან წლებში, უცხოური დახმარების საშუალებით გარემოსდაცვითი ინსტიტუტების ფორმაში მოყვანა გახდა შესაძლებელი (როგორც სამთავრობო ისე არასამთავრობო სექტორში), ასევე მოხდა მათი დღის წესრიგის ჩამოყალიბება სხვადასხვა სწავლებების და ცოდნის ამაღლების ინიციატივებით. მოგვიანებით, ყურადღება დაეთმო საპილოტე პროექტებს, რომლებიც წარმოადგენდნენ შესაძლებლობებს და ადგილობრივი ინსტიტუტებისთვის იქმნებოდა სავარაუდო მოქმედების მონახაზებიც იქმნებოდა.

მნიშვნელოვანი წვლილია აღნიშნული საკითხის გააქტიურებაში ქართული არასამთავრობო ორგანიზაციების, რაც შესაძლებელი გახდა პარტნიორობით უცხოურ მთავრობებთან, საერთაშორისო და არასამთავრობო ორგანიზაციებთან. ნაკლებად ინტენსიურია თანამშრომლობა ეროვნულ და ადგილობრივ მთავრობებთან, კერძო სექტორთან კი საერთოდაც იშვიათი. ასეთი მდგომარეობა ნაწილობრივ გამოწვეულია ამ დაინტერესებული მხარეების თანაფარდობით ინტერესებით; მეორე მარტივი მიზეზი დაფინანსების საკითხებს უკავშირდება. ამ ეტაპზე არც მთავრობა და არც კერძო სექტორი არ არის ვალდებული და არც დაინტერესებული ფინანსური დახმარება გაუწიოს არასამთავრობოების საქმიანობას და სერვისებს. ყველაზე გამოცდილი და დახვეწილი არასამთავრობო ორგანიზაციებიც კი იძულებული არიან მოერგონ ისეთ სფეროებს, რომლებზეც დონორების დაფინანსება მეტნაკლებად ხელმისაწვდომია.

ბამოყენებული ლიტერატურა/ REFERENCES:

1. გაერთიანებული ერების ორგანიზაციის გარემოს პროგრამა. განვითარებული ქვეყნების მაგალითები(2010). http://www.unep.org/pdf/GreenEconomy_SuccessStories.pdf;
2. მწვანე ეკონომიკის ინსტიტუტი. ოფიციალური ვებ-გვერდი: <http://greeneconomics.org.uk>;
3. საერთაშორისო ჟურნალი მწვანე ეკონომიკის შესახებ. <http://www.inderscience.com/ijge>;
4. მწვანე ეკონომისტი. ოფიციალური ვებ-გვერდი: <http://www.greeneconomist.org/>;
5. Gelashvili M., „State Regulation of Investment Activities in Georgia“. Nova Science Publishers. Georgian International Journal of Science and Technology. ISSN: 1939-5825 <https://www.novapublishers.com/catalog/index.php?cPath=125; USA 2013; v. 5-9>;
6. Gelashvili M., „Human resources and its Development Tendencies in Georgia“. „Ekonomisti“ №1, 2018; p.55;
7. Gelashvili M., D. Burlachenko, „The strategy of growth of green economy in Georgia“. World Economy and International Economic relations International Scientific Collection; Volume 4, CUL – 2021. p.11;
8. United Nations Environment Programme.Examples of developed countries (2016). http://www.unep.org/pdf/GreenEconomy_SuccessStories.pdf.